

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาคือเครื่องมือและกระบวนการต่อเนื่องอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้มนุษย์มีความเจริญงอกงาม ปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตที่ดี และมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ มนุษย์เรียนรู้ได้ คิดได้ และแก้ปัญหาได้ เพราะมนุษย์ได้รับการศึกษา ซึ่งอาจเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในวิถีการดำเนินชีวิต การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาในระบบโรงเรียน (สมน อมรวิวัฒน์, 2531) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี การเมือง และการปกครอง การศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีแนวคิดพื้นฐาน เพื่อเตรียมบุคคลให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งสามารถเลือกแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตน จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ ในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งได้เน้นถึงการจัดการประถมศึกษาที่เป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, 2532)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ได้กำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนคือ

1. การพัฒนาตน คือ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพใจกายสมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็นนิสัย และมุ่งพัฒนา
2. การพัฒนาอาชีพ คือ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพและการจัดการเป็น
3. การพัฒนาสังคม คือ ปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศ และโลก (กรมวิชาการ, 2533)

การวางแผนคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนนี้เพื่อให้นักเรียนที่จบการศึกษาระดับ
 ประถมศึกษา มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจ แต่ความสำเร็จในการจัดการศึกษามีได้อยู่ที่หลักสูตร
 แต่เพียงอย่างเดียว จะต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ก็คือ การจัดการเรียนการสอน
 ซึ่งจะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับครูเป็นส่วนใหญ่ การจัดการศึกษาตามหลักสูตร
 ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เท่าที่ผ่านมา ยังได้ผลไม่น่าพอใจ การจัดการเรียนการ
 สอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จึงปรับปรุง
 การเรียนการสอนจากการท่องจำเนื้อหาความรู้ มาเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้
 ทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้การทำงาน และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
 สามารถนำทักษะกระบวนการไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่วในทุกสถานการณ์

ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวถึง ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด ทักษะกระบวนการ
 การแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางสังคม ทักษะ
 กระบวนการทำงาน และทักษะกระบวนการรวบรวมข่าวสารและข้อมูล (กรมวิชาการ, 2533)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้
 พัฒนาตนเองทุกด้าน กระบวนการคิดเป็นกระบวนการหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ที่จะนำ
 ไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ปัจจุบันนี้ในสังคมประชาธิปไตย จะพบกับความเปลี่ยนแปลงทาง
 เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ตลอดจนการได้รับความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา นอกจากนี้
 ยังถูกอิทธิพลจากสื่อโฆษณาและข่าวสารต่างๆ ที่จะชักจูงให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ กระบวนการ
 คิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเน้นในการเรียนการสอน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) จึงมุ่งเน้นกระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหา เพื่อ
 ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะในการคิดแก้ปัญหา เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำ
 ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533)

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา
 ซึ่งเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้รู้ถึงปัญหา และกระบวนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
 และสังคม ซึ่งได้แก่ ทางด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา
 วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ กลุ่ม
 วิชาี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมได้ และสามารถอยู่ร่วมกับ
 ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จึงมีแนวทางและจุดหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา
 เป็น ต้องการให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

ตั้งนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงควรเน้นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การค้นหาความรู้ด้วยตนเอง การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีวิจรรย์ญาณในการใช้ข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา แต่การจัดกิจกรรมการสอนของครูในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูยังคงใช้กระดานดำประกอบการสอน และการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ (สุภาวดี โรจนธรรมกุล, 2527) ซึ่งสอดคล้องกับผลการติดตามการดำเนินงาน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 พบว่า กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นแบบเดิม เนื่องจากครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงยังไม่เป็นที่พอใจ ทั้งนี้เพราะจากการประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ระดับประถมศึกษาพบว่า คุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2532 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เฉลี่ยร้อยละ 60.39 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์คือร้อยละ 70 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533) และจากการรายงานการประเมินผลความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2533 พบว่าผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (สำนักการศึกษา, 2533)

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกำหนดเนื้อหาออกเป็น 11 หน่วย แบ่งระยะในการเรียนออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 หน่วยที่ 5 ข่าว เหตุการณ์ และวันสำคัญ เป็นหน่วยการเรียนที่มีความสำคัญที่สุดของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลักสูตรกำหนดให้มีการเรียนข่าวและเหตุการณ์ในทุกระดับชั้น เพื่อมุ่งฝึกนิสัยให้นักเรียนชอบค้นคว้า หามันรับฟังข่าวคราวความเคลื่อนไหวของสังคมอยู่เสมอ ทนต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม และฝึกให้ใช้สติปัญญาวิเคราะห์หาเหตุผลให้ถูกต้อง ก่อนที่จะเชื่อหรือปฏิบัติตามข่าวและเหตุการณ์นั้น (พจนนา ทรัพย์สมาน, 2533) แต่จากการศึกษาเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าสมรรถภาพที่ 8 ความสามารถในการวิเคราะห์ข่าวและเหตุการณ์ นักเรียนผ่านเกณฑ์ที่วัด

เพียงร้อยละ 39.14 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับต่ำ (สำนักการศึกษา, 2532) ทั้งนี้เพราะ การสอนข่าวและเหตุการณ์ในระดับประถมศึกษา ไม่เน้นวิชาหนึ่งวิธีใดตายตัว การสอนของครู จึงใช้ได้หลายวิธีตามความถนัดของแต่ละคน และการฝึกให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านการ พูด การฟัง การอภิปราย และการซักถามมีน้อยมาก (ประเสริฐ ชนุรเวท, 2524)

ครูผู้สอนควรเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของข่าวและเหตุการณ์ มีความสามารถในการถ่ายทอดและใช้สติปัญญาในการวิเคราะห์ นั่นคือการฝึกให้มีพฤติกรรมการมีวิจรรย์ญาณ ต่อข่าวและเหตุการณ์นั่นเอง แต่ครูส่วนมากยังเห็นความสำคัญของการสอนข่าวและเหตุการณ์ น้อยกว่ากลุ่มทักษะ และยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการสอน ขาดการประเมินผลการสอน ข่าวและเหตุการณ์ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการสอนข่าว ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (อาหวัง ล่านัย, 2533) จึงทำให้การสอนข่าวและเหตุการณ์ไม่บรรลุจุดประสงค์ของ หลักสูตรเท่าที่ควร

การสอนข่าวและเหตุการณ์จะต้องใช้รูปแบบการสอนที่เป็นกระบวนการค้นคว้า อภิปราย รายงาน การแสดงบทบาทสมมติ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิด แรงจูงใจที่จะเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการแสวงหาความรู้ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรม (กรมวิชาการ, 2533)

ในการสอนข่าวและเหตุการณ์ที่เน้นกระบวนการคิด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบ การคิดแบบอุปนัย (Inductive Thinking) ของ ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba, 1966) มาใช้ในการสอนข่าวและเหตุการณ์ รูปแบบการคิดแบบอุปนัยนี้ แบ่งได้เป็นสามระดับคือ

1. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา จัดกลุ่มปัญหาที่ เหมือนกัน และแยกข้อมูลตามกลุ่มปัญหา
2. การตีความ ได้แก่ การหาความแตกต่าง หาความสัมพันธ์ และสรุป
3. การประยุกต์ใช้ ได้แก่ นำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน

ซึ่งความสามารถในการจำแนกแยกแยะ จัดลำดับชั้นหมวดหมู่ และความสามารถ ในการเชื่อมโยงสัมพันธ์นี้ เป็นความสามารถพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่ความสามารถในการคิดเป็น เหตุเป็นผล รัคคิวิทยาศาสตร รัคคิควิพากษ์วิจารณ์ รัคคิความ และรัคคิควิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2519) นอกจากนั้นแล้ววิธีคิดทั้ง 3 วิธี ยังเป็นทักษะที่สอดคล้อง กับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อีก 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะ การหาความสัมพันธ์ ทักษะการตีความหมายข้อมูล และการลงความเห็นสรุปข้อมูล ซึ่งทักษะ

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์นี้ เป็นทักษะที่นำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

รูปแบบการคิดแบบอุปนัยของ อิลตา ทาบา เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักสังเกต แยกแยะ เปรียบเทียบ สรุป และนำไปใช้ จึงสอดคล้องกับวิธีสอนแบบอุปนัย (Inductive Teaching) ซึ่งเป็นวิธีสอนที่แตกต่างจากวิธีอื่นในประเด็นของการนำเสนอเนื้อหา เป็นการสอนให้นักเรียนรู้ส่วนย่อย หรือตัวอย่าง นำไปสรุปเป็นส่วนรวม เป็นกฎเกณฑ์ หรือหลักการต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้แสดงตัวอย่างของจริงที่เห็นทั่ว ๆ ไปให้นักเรียนสังเกต วิธีสอนนี้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คือ การรู้จักการสังเกต สรุป คิดค้น อย่างมีเหตุผล (ฉวีวรรณ กินาวงศ์, 2527)

วิธีสอนแบบอุปนัย นอกจากมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้นักเรียนค้นพบกฎหรือความจริงด้วยตนเองโดยการสังเกตอย่างละเอียดในตัวอย่างที่ชี้เฉพาะต่าง ๆ และเข้าใจความหมายจากความสัมพันธ์ของความคิดต่าง ๆ อย่างแจ่มแจ้ง ยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักสอบสวน ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งครูอยู่ตลอดเวลา วิธีสอนแบบอุปนัย จึงเป็นวิธีสอนจากตัวอย่างแล้วสรุปเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักทั่วไป วิธีสอนแบบอุปนัยอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีค้นคว้านั้นเอง (สุมานัน รุ่งเรืองธรรม, 2526)

วิธีสอนแบบอุปนัยให้ประโยชน์คือ เป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักหาความรู้ ได้ค้นพบกฎเกณฑ์หรือความจริง ทดลองพิสูจน์ด้วยความละเอียดรอบคอบ สามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์จนถึงขั้นสรุปเป็นกฎเกณฑ์ด้วยตนเองได้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและจดจำได้นาน

สุมานัน รุ่งเรืองธรรม (2526) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการสอนแบบอุปนัยไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการปูพื้นฐานและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนก่อน
2. ขั้นสอน ครูจะให้ตัวอย่างแก่นักเรียนหลายตัวอย่างจนมากพอที่นักเรียนจะสังเกต และพิจารณาหาข้อสรุปได้
3. ขั้นวิเคราะห์ จากการสังเกตตัวอย่าง นักเรียนก็จะสามารถเปรียบเทียบ แยกแยะข้อแตกต่าง และมองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดที่เหมือนกัน จนสามารถนำไปสู่ข้อสรุปได้

4. **ขั้นสรุป** เป็นการสรุปส่วนสำคัญจากตัวอย่างต่าง ๆ เป็นนิยามกฎเกณฑ์หรือสูตรได้

5. **ขั้นนำไปใช้** ครูจะทดสอบความเข้าใจของนักเรียนว่าสามารถที่จะนำไปใช้ในการทำแบบฝึกหัดอื่น ๆ หรือแก้ปัญหาอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่คล้ายกันได้หรือไม่

การสอนแบบอุปนัยเป็นการสอนจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม คือ การสรุปเป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต
2. เข้าใจสิ่งที่เรียนได้ดี และจำได้นาน
3. เป็นคนคิดหาเหตุผลไม่เชื่อง่าย ๆ
4. มีความมั่นใจ รู้จักคิดค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่คอยแต่คำบอกเล่าของผู้อื่น
5. สามารถนำกระบวนการสอนไปใช้ประโยชน์ในการเรียน เป็นกระบวนการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง

การสอนด้วยวิธีอุปนัย จึงสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนข่าวและเหตุการณ์ เพราะเป็นการฝึกนิสัยให้นักเรียนเป็นคนชอบค้นคว้า หมั่นรับฟังข่าวเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของสังคมอยู่เสมอ ฝึกให้มีวิจาร์ญาณต่อข่าวและเหตุการณ์ นั่นคือการสอนให้เด็กรู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติเป็น มีคุณภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งส่วนตัว ครอบครัวยานอาชีพ งานสังคม และส่งเสริมการใช้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (กรมวิชาการ, 2533)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า โลกเรากว่านี้ มีวิวัฒนาการก้าวหน้าทั้งด้านความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมาย เราทุกคนจึงจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อความเคลื่อนไหวของสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ และวิธีที่ดีที่สุดคือ ได้อ่านเอง คิดเอง กลั่นกรองเอง วินิจฉัยเอง โดยใช้วิธีให้ถูกทางมีเหตุผลประกอบเพื่อความผิดพลาดน้อยที่สุด นั่นคือเป็นคนที่สามารถ "คิดเป็น" อันเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสังคม เพราะคนที่คิดเป็น คือคนที่คิดอย่างมีวิจาร์ญาณ รู้จักแก้ปัญหาในชีวิตได้อย่างมีระบบ สามารถหาสาเหตุของปัญหา รวบรวมข้อมูล และทางเลือกต่าง ๆ เปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย โดยอาศัยค่านิยม ความสามารถ และสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง และเลือกวิธีแก้ที่เหมาะสม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530)

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มที่ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม กระบวนการเรียนการสอนก็เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจาร์ญาณ ซึ่งประกอบด้วย

การสังเกต การอธิบาย การรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิจารณ์ และ การสรุป (สำนักการศึกษา, 2534) ในการเรียนข่าวและเหตุการณ์ จะเน้นการมีวิจรรย์ญาณต่อข่าว และเหตุการณ์ ซึ่งเป็นทักษะขั้นสูงสุดของการเรียนข่าวและเหตุการณ์ เช่นเดียวกัน ดังนั้นการมีวิจรรย์ญาณต่อข่าวและเหตุการณ์ จึงเป็นกระบวนการของการประเมิน หรือวิเคราะห์สิ่งที่ ได้ฟังหรือได้อ่านในด้านความสมเหตุสมผล และสรุปเรื่องราว นั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง

การมีวิจรรย์ญาณต้องรู้จักคิด พิจารณาตัดสินและประเมินค่าเรื่องราวต่าง ๆ ด้วย ความยุติธรรม พฤติกรรมของผู้มีวิจรรย์ญาณ ได้แก่ พฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. รู้ว่าเป็นโฆษณาชวนเชื่อ
2. บอกได้ว่าเรื่องใดเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น
3. เข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียนหรือผู้พูดเรื่องนั้น ๆ
4. สรุปเรื่องราวที่กำลังฟังหรืออ่านได้
5. วิเคราะห์เรื่องราว นั้น ๆ ได้

(Paul, 1965 อ้างถึงใน เสน่ห์ คิริสวัสดิ์, 2526)

ความมีวิจรรย์ญาณต่อข่าวและเหตุการณ์ หมายถึง การประเมินหรือวิเคราะห์สิ่งที่ ได้อ่านได้ฟังในด้านความสมเหตุสมผลสามารถใช้สติปัญญาแยกแยะ สรุปตีความเรื่องราว วิเคราะห์วิจารณ์หาเหตุผลตัดสินและสรุปความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง

เพื่อให้ผู้เรียนมีวิจรรย์ญาณต่อข่าวและเหตุการณ์ จึงมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข่าว คือ รู้จักแยกแยะประเภทของข่าว เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และคำโฆษณา สามารถตอบรายละเอียดได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร
2. วินิจฉัยข่าว คือ รู้จักพิจารณาว่าข่าวนั้นเป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น หรือการ แสดงทรรศนะ อารมณ์ความรู้สึก ทราบจุดประสงค์ของผู้เขียน สามารถจับใจความสำคัญและ สรุปใจความสำคัญได้
3. ประเมินค่า คือ รู้ว่าข่าวและเหตุการณ์ให้ประโยชน์ ให้คุณค่า และแง่คิด มากน้อยเพียงใด
4. การนำไปใช้ คือ เมื่อสรุปประเด็นและเข้าใจคุณค่าของข่าวแล้วสามารถ นำประเด็นหรือข้อความที่มีประโยชน์ไปใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ และบุคคลต่อไป (กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2530)

การที่นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะการฟังข่าวและเหตุการณ์ จะเป็นการฝึกให้นักเรียนมีวิจารณญาณในการฟังและการอ่าน สามารถใช้ความรู้ ความคิด และทำความเข้าใจกับสิ่งนั้น โดยพิจารณาเหตุผลว่าควรเชื่อหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาตนเองในด้านการตัดสินใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังฝึกเด็กให้ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการฝึกพื้นฐานของประชาธิปไตยเบื้องต้น

ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะฝึกให้นักเรียนมีวิจารณญาณ จึงสนใจที่จะศึกษาวิธีสอนข่าวและเหตุการณ์ เพราะการสอนข่าวและเหตุการณ์จะเน้นความมีวิจารณญาณ ในการรับฟังข่าวและการวิเคราะห์ข่าว ผู้วิจัยขอเสนอกระบวนการสอนข่าวและเหตุการณ์ โดยใช้วิธีอุปนัย ซึ่งวิธีสอนแบบอุปนัยนี้เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักค้นคว้า หาเหตุผล ลังเกตุ เปรียบเทียบ วิเคราะห์ และสรุปด้วยตนเอง ผลของการสอนแบบอุปนัยนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณต่อข่าวและเหตุการณ์ดีกว่า วิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ การสอนแบบอุปนัยเป็นการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีอายุ 11-12 ปี ที่ เพียเจต์ (Piaget) เรียกขั้นนี้ว่า เป็นการพัฒนาการทางเข้าว่าปัญญาและความคิดของเด็กเป็นขั้นสุดท้าย เด็กวัยนี้จะพัฒนาการคิด การค้นหาเหตุผล และคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2533)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการสอนข่าวและเหตุการณ์ ด้วยวิธีสอนแบบอุปนัยเพื่อจะมีผลต่อความมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานของการวิจัย

วิมลสิริ ร่วมสุข (2522) ได้กล่าวถึงผลการสอนแบบอุปนัยว่า เป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดี และจำได้นาน สิวพันธ์ มุทเมธา (2523) ได้กล่าวถึงการสอนแบบอุปนัยว่าเป็นการสอนที่หัดให้เด็กเป็นคนรอบคอบถี่ถ้วน ชอบสังเกต พิจารณา และมีเหตุผล ไม่ม่งมายโดยปราศจากการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักคิด ครุจะไม่บอกข้อเท็จจริง แต่จะให้เด็กเรียนหาตัวอย่างมา ให้สังเกตและสรุปผลเอง เป็นการสอนที่เดินตามขั้นความเจริญของจิตใจ คือ เริ่มจากการสังเกต แยกแยะ เปรียบเทียบ ตัดสินใจ แล้วจึงเกิดความคิดรวบยอด ในการสอนข่าวและเหตุการณ์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลักสูตรจะเน้นเรื่องการแยกแยะข้อเท็จจริงจากข่าว ความคิดเห็นและคำโฆษณา และความมีวิจารณญาณในการฟังข่าวและเหตุการณ์ นั่นคือต้องการให้นักเรียนรู้จักเปรียบเทียบได้อย่าง

มีหลักเกณฑ์ สามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็นโดยใช้ปัญญา เหตุผล และหลักวิชา เป็นเครื่องสรุปและตัดสิน

งานวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า หลังจากการทดลองสอนหน่วย ข่าวและเหตุการณ์ แล้ว นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบอุปนัย มีคะแนนความมีวิจารณญาณจากการเรียนข่าวและเหตุการณ์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของวิธีสอนแบบอุปนัย ที่มีต่อความมีวิจารณญาณจากการเรียนข่าวและเหตุการณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนสามเสนนอก เขตห้วยขวาง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มที่ 1 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบอุปนัย

1.2 กลุ่มที่ 2 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนตามแผนการสอน

ของกระทรวงศึกษาธิการ

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองสอน คือ หน่วย ข่าวและเหตุการณ์ในกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

3. แผนการสอนด้วยวิธีสอนแบบอุปนัยมี 8 แผน และแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ มี 8 แผน รวม 16 แผน ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์และวันพุธ วันละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที รวม 32 คาบ

4. ตัวแปรที่จะศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอนแบบอุปนัย และวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมีวิจารณญาณจากการเรียนข่าวและเหตุการณ์

ชื่อกล้ง เบื้องต้น

แผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบอุปนัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับลำดับขั้นการคิดแบบอุปนัยของ อิลดา ทาบา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิธีสอนแบบอุปนัย หมายถึง วิธีสอนจากส่วนย่อยหรือตัวอย่างไปหาส่วนรวมและนำสรุปเป็นกฎเกณฑ์ วิธีนี้เน้นที่นักเรียนเป็นสำคัญ คือ ให้อุ้รู้จักการสังเกต แยกแยะ เปรียบเทียบ คิดค้น และสรุปอย่างมีเหตุผล วิธีนี้จะครอบคลุมรูปแบบการคิดแบบอุปนัยของ อิลดา ทาบา ที่มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา จัดกลุ่มปัญหาที่เหมือนกัน และแยกข้อมูลตามกลุ่มปัญหา
2. การตีความ ได้แก่ การหาความแตกต่าง หาความล้มพันธ์ และสรุป
3. การประยุกต์ใช้ ได้แก่ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ความมีวิจารณญาณ หมายถึง การประเมินหรือวิเคราะห์สิ่งที่ได้อ่านได้ฟังในด้านความสมเหตุสมผล สามารถใช้สติปัญญา แยกแยะ สรุปตีความเรื่องราว วิเคราะห์วิจารณ์หาเหตุผล ตัดสินและสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้ถูกต้อง

การสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง การสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนที่ระบุในแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) การเรียนการสอนจัดได้หลายวิธีตามความเหมาะสม ซึ่งจะแปรเปลี่ยนไปตามเนื้อหา จุดประสงค์ และความคิดรวบยอด

ผลของวิธีสอน หมายถึง คะแนนหลังการเรียนของตัวอย่างประชากร ซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบแบบวัดความมีวิจารณญาณต่อข่าวและเหตุการณ์

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนลามเสนนอก เขตห้วยขวาง สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. คีกรรรวรรวมข้อมูลจากหลักสูตร คู่มือการสอน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปนัย ความมีวิจารณ์ญาณต่อข่าวและเหตุการณ์ การสร้างแบบวัดความมีวิจารณ์ญาณ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบอุปนัย แผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ และแบบวัดความมีวิจารณ์ญาณต่อข่าวและเหตุการณ์ นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณา นำไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร และแก้ไขปรับปรุง

3. การเลือกตัวอย่างประชากร ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนสามเสนนอก เขตห้วยขวาง ลังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 30 คน ลุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีจับฉลาก ได้กลุ่มซึ่งสอนด้วยวิธีสอนแบบอุปนัย 1 ห้อง และกลุ่มซึ่งสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการอีก 1 ห้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนทำการสอน 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการสอน กิจกรรมการแบ่งกลุ่ม และการจัดป้ายนิเทศ

2. ผู้วิจัยนำแบบวัดความมีวิจารณ์ญาณ ไปทดลองกับตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง (Pre-test)

3. ผู้วิจัยสอนกลุ่มที่ 1 ตามแผนการสอนแบบอุปนัย และสอนกลุ่มที่ 2 ตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มละ 8 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที โดยสอนในเวลาเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามกำหนดเวลาการสอนปกติของโรงเรียน ใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 2 คาบ รวมเป็น 32 คาบ

4. เมื่อครบกำหนด 8 สัปดาห์แล้ว ให้ตัวอย่างประชากรทำแบบวัดความมีวิจารณ์ญาณหลังการทดลอง (Post-test)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักค้นคว้า รักการอ่าน และมี
 วิจารณ์ญาติต่อข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
2. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาการจัดกิจกรรมการ
 เรียนการสอนข่าวและเหตุการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรและสถานการณ์
 ปัจจุบัน
3. เป็นข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่จะนำไปปรับปรุงการสอนข่าวและเหตุการณ์ในลำดับ
 ต่อไป